

Urszula Macioł-Kisiel

"Teoretyczne podstawy edukacji zdrowotnej. Stan i oczekiwania",
oprac. Barbara Woynarowska,
Marian Kapica, Warszawa 2001 :
[recenzja]

Nauczyciel i Szkoła 1-2 (14-15), 291-293

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Urszula Macioł-Kisiel

Recenzja książki: Barbara Woynarowska,
Marian Kapica (red.),
Teoretyczne podstawy edukacji zdrowotnej.
Stan i oczekiwania

Wydawnictwo: Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zdrowotnej, Warszawa 2001

Reforma polskiego szkolnictwa realizowana od 1 września 1999 roku zakłada m.in. podniesienie poziomu edukacji zdrowotnej społeczeństwa, dostosowanie jej do potrzeb i rozwoju uczniów oraz promowanie zdrowia.

Przemiany jakie dokonały się w rodzimym szkolnictwie wymogły na nauczyciela konieczność podejmowania działań prozdrowotnych w stosunku do swych podopiecznych. Edukacja prozdrowotna realizowana jako międzyprzedmiotowa ścieżka edukacyjna ma na celu przygotowanie młodych ludzi do kontroli własnego stanu zdrowia oraz pomnażanie posiadanego potencjału zdrowotnego. Podejmowane działania skłaniają nauczycieli do modernizacji dotychczasowej praktyki edukacyjnej. Nowe zagadnienia z zakresu zdrowia wprowadzone do programu nauczania wymagają solidnej podbudowy teoretycznej oraz praktycznych rozwiązań. Nieodzowna jest zatem współpraca specjalistów różnych dyscyplin naukowych (tj. medycyna, psychologia, kultura fizyczna, pedagogika i in.) w opracowaniu teorii i praktyki edukacji zdrowotnej. Warto również zastanowić się: *Czy praktyka nauczycieli realizujących edukację zdrowotną nie wyprzedza opracowania naukowego zdrowia i edukacji zdrowotnej?*

Aktualnie funkcjonuje wiele definicji, opinii i sformułowań dotyczących zdrowia i edukacji zdrowotnej. Próby usystematyzowania pojęć i teorii podjęła się grupa czołowych pracowników nauki w trakcie Konferencji Naukowej zorganizowanej z inicjatywy prof. dr hab. Mariana Kapicy pracownika Instytutu Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Opolskiego. Obrady odbyły się w dniach 25-26 września 2000 roku w Kamieniu Śląskim.

Książka pt. *Teoretyczne podstawy edukacji zdrowotnej. Stan i oczekiwania* stanowi pokłosie myśli i wypowiedzi uczestników jakże ważnych dla edukacji zdrowotnej obrad. Praca opracowana została pod redakcją naukową Barbary Woynarowskiej i Mariana Kapicy. Zawarte w niej wystąpienia rozmieszczone zostały w trzech rozdziałach, które odpowiadają poszczególnym sesjom plenarnym tj.: *Zdrowie i edukacja zdrowotna, Warsztaty naukowe pedagogiki zdrowia (edukacji zdrowotnej), Kadry dla edukacji zdrowotnej.*

Książkę otwiera przesłanie Macieja Demela skierowane do uczestników konferencji. Jest to refleksja pioniera pedagogiki zdrowia, honorowego patrona tego naukowego spotkania, nad rozwojem teorii edukacji zdrowotnej.

Rozdział pierwszy pt. **ZDROWIE I EDUKACJA ZDROWOTNA W PERSPEKTYWIE RÓŻNYCH DZIEDZIN NAUKI I PRAKTYKI** rozpoczyna Barbara Woynarowska. Autorka w swej przedmowie zwraca uwagę na konieczność współpracy interdyscyplinarnej w opracowywaniu teorii koncepcji zdrowia i edukacji zdrowotnej.

Prezentacja zebranego materiału w tej części została dokonana adekwatnie do kolejności włącza-

nia się poszczególnych nauk w rozwój teorii edukacji zdrowotnej. Dlatego znalazły się w tym rozdziale przemyslenia przedstawiciele poszczególnych dyscyplin naukowych tj.: medycyna, pielęgniarstwo, psychologia, socjologia, pedagogika, pedagogika społeczna, nauka o kulturze fizycznej, na temat rozwoju teorii zdrowia i edukacji zdrowotnej. Są to refleksje prezentujące różne podejścia pracowników nauki do zagadnień związanych z ewaluacją celów i zadań edukacji zdrowotnej oraz wkład poszczególnych gałęzi nauki w opracowanie jej podstaw teoretycznych. Zaprezentowane opinie to wypowiedzi następujących autorów: Maria Miller *Zdrowie i edukacja zdrowotna w perspektywie nauk medycznych*, Elżbieta Charońska *Edukacja zdrowotna w pielęgniarstwie. Przyszłość i stan obecny*, Andrzej Krawański *Teoretyczne podstawy edukacji zdrowotnej a kultura fizyczna*, Ewa Syrek *Zdrowie w obszarze zainteresowań pedagogiki społecznej*, Irena Heszen-Niejodek i Jolanta Życińska *Wkład psychologii w podstawy teoretyczne promocji zdrowia*, Zofia Kawczyńska-Butrym *Zdrowie i edukacja zdrowotna z perspektywy socjologii zdrowia*, Barbara Bik i Lucyna Przewoźniak *Edukacja zdrowotna w zdrowiu publicznym* oraz Zofia Słońska *Współczesna wizja edukacji zdrowotnej a promocja zdrowia*.

Drugi rozdział zatytułowany WARSZTAT NAUKOWY PEDAGOGIKI ZDROWIA (EDUKACJI ZDROWOTNEJ) opatrzony został słowem wprowadzającym autorstwa Mariana Kapicy. W nim autor sygnalizuje potrzebę rozbudowy teorii edukacji zdrowotnej. Polemikę dotyczącą terminologii podstaw merytorycznych z zakresu edukacji zdrowotnej Marian Kapica inicjuje pytaniem: *Czy edukacji zdrowotnej potrzebna jest teoria?* W konkluzji autor podkreśla konieczność tworzenia i systematyzowania podbudowy teoretycznej dla pedagogiki zdrowotnej.

W omawianym rozdziale można znaleźć informacje o możliwości wykorzystania osiągnięć pedagogiki i innych nauk dla rozwoju edukacji zdrowotnej. Specjaliści zajmujący się problematyką zdrowia i edukacji zdrowotnej wskazują kierunki planowania oraz miejsce i znaczenie wychowania zdrowotnego dla dobra człowieka. Autorzy, których wypowiedzi wypełniły materiał drugiego rozdziału to: Edward A. Mazurkiewicz *Pożytki z osiągnięć pedagogiki społecznej dla edukacji zdrowotnej*, Marek M. Śliwa *Funkcje wychowania zdrowotnego*, Barbara Uramowska-Żyto *Teorie wykorzystywane w edukacji zdrowotnej*, Barbara Woinarowska *Podejście ukierunkowane na rozwijanie umiejętności życiowych i możliwości jego wykorzystania w edukacji zdrowotnej*, Małgorzata Rebiłkowska-Stankiewicz *Wsparcie społeczne jako element pedagogiki zdrowia*, Lucyna Przewoźniak i Barbara Bik *Model PRECEDE-PROCEED autorstwa L. W. Greena i M. W. Kreutera jako podstawa planowania interwencji edukacyjnej*, Kamil Janiš *Zdravotni výchova - malá úvaha o terminologii*, Ilona Paják *Środowisko edukacji zdrowotnej jako podstawowy termin pedagogiki zdrowia*, Jan Šteigl, Josef Krátoška *Podpora zdraví a zdravého životního stylu v teorii a praxi*, Monika Žumárová *Výchova ku zdravému životnímu stylu*, Renata Straub *Miejsce edukacji seksualnej w koncepcji szkolnego wychowania zdrowotnego*, Weronika Wrona-Wolny i Bożena Jawień *Wybrane aspekty ewaluacji programów nauczania na przykładzie przedmiotu wychowanie zdrowotne oraz Kungunda Włostowska *Miejsce pedagogiki zdrowia psychicznego w edukacji zdrowotnej**.

Rozdział III zatytułowany KADRY DLA EDUKACJI ZDROWOTNEJ otwiera tekst autorstwa Zygmunta Jaworskiego. Autor snuje refleksje nad koniecznością i kierunkiem kształcenia prozdrowotnego przyszłych animatorów zdrowia. Ponadto czytelnik w zgromadzonym materiale rozdziału może zapoznać się z wynikami badań dotyczącymi aktualnego stanu przygotowania merytorycznego nauczycieli w zakresie edukacji zdrowotnej, a także ich opiniami na temat realizacji tej ścieżki edukacyjnej. Odnajdujemy tu również stanowisko naukowców odnoszące się do postrzegania miejsca i roli edukatorów zdrowia w promowaniu zdrowia oraz oczekiwań wobec przedstawicieli tej profesji.

W omawianej części tomu swoimi rozważaniami podzielili się następujący autorzy: Maria Sokółowska i Kazimiera Tarłowska *Kształcenie edukatorów ds. edukacji prozdrowotnej i promocji zdrowia w szkole w systemie edukacji*, Zofia Żukowska *Rola uczelni pedagogicznych w zakresie kształtowania kadr dla edukacji zdrowotnej*, Lucyna Przewoźniak i Barbara Bik *Aspekty roli edukatorów*

zdrowia w instytucjach zdrowia publicznego, Lesław Kulmatycki Promotor zdrowia - profesja czy hobby?, Władysław Pańczyk Potrzeby rozwojowo-zdrowotne dzieci i młodzieży jako kryterium dobru kadr dla edukacji zdrowotnej, Bożena Zawadzka Nauczyciel zdrowia w nowej koncepcji reformy szkolnej, Beata Fedyn Gotowość zawodowa nauczyciela do realizacji edukacji zdrowotnej, Danuta Godlewska Kształcenie nauczycieli dla edukacji zdrowotnej, Bożena Makowska Przygotowanie nauczycieli do prowadzenia edukacji zdrowotnej w zreformowanej szkole oraz Longina Krzętowska Edukacja zdrowotna przyszłych kadr pedagogicznych.

Rozdział trzeci zamyka refleksja Zbigniewa Cendrowskiego, uczestnika konferencji. Autor wystąpienia podkreśla ważkość zagadnień edukacji zdrowia, jednocześnie sygnalizuje obserwowane niewielkie zaangażowanie instytucji państwowych w wspieraniu rozpowszechniania działań w tym zakresie.

Publikację zamyka aneks, w którym Redaktorzy zamieścili materiał dopełniający: *Propozycja programu nauczania przedmiotu „edukacja zdrowotna” w kształceniu przeddyplomowym nauczycieli i pedagogów oraz Ramowy program szkolenia edukatorów ds. edukacji prozdrowotnej i promocji zdrowia w szkole.*

Prezentowana czytelnikowi książka pt. *Teoretyczne podstawy edukacji zdrowotnej. Stan i oczekiwania* zawiera wiele ważkich rozstrzygnięć z zakresu edukacji zdrowotnej. Przytaczane przez autorów propozycje rozwiązań i wnioski powodują, że praca zbiorowa pod redakcją Barbary Woynarowskiej i Mariana Kapicy trafia w oczekiwania nauczycieli, studentów, jak również pracowników nauki zajmujących się tą problematyką. Można stwierdzić, że publikacja ta skierowana do szerokiego kręgu zainteresowanych zachęci ich do podejmowania dalszych działań badawczych w dziedzinie zdrowia i edukacji zdrowotnej. Może ona również być przydatna nauczycielom podnoszącym swoje kwalifikacje zawodowe. Wśród odbiorców tej jakże potrzebnej i oczekiwanej pracy znajdują się nauczyciele doradcy i konsultanci metodyczni oraz nauczyciele i pedagodzy praktycy dla których problem wychowania zdrowotnego jest priorytetowy.

Praca zespołowa *Teoretyczne podstawy edukacji zdrowotnej. Stan i oczekiwania* pod redakcją B. Woynarowskiej i M. Kapicy jest tomem opatrzonym recenzją naukową prof. dr hab. Tadeusza Myszczaka.